לא משום דלית ביה הבלא אי הכי [ו] הוזק בו חייב הא לית ביה הבלא אמר ליה אין הבל למיתה ויש הבל לנזקין איתיביה [ו]א"בית הסקילה היה גבוה שתי קומות ותני עלה וקומה שלו הרי כאן שלש ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי' למה לי כולי האי ולטעמיך נעביד עשרה אלא כר"נ דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה [ז]אמר קרא [1]ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה אי הכי נגבה טפי משום דמינוול איתיביה [2]כי יפול הנופל ממנו ולא [ח] בתוכו כיצד [3]היתה רה"ר גבוה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכה לתוכו פטור עמוקה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכו לתוכה חייב ואי ס"ד יש חבטה בפחות מי' למה לי עשרה א"ל שאני בית דכל פחות מעשרה לאו בית הוא אי הכי השתא נמי דהוי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה מגואי לא הוי עשרה א"ל כגון דחק מגואי אי הכי כי לא הוי נמי מאבראי עשרה משכחת לה דהוי מגואי עשרה כגון דחק בה טפי אלא היינו טעמא דר"נ סבר [ב]מכריסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה אריתא דדלאי כמה הוי שיתא הא עשרה [ד]אישתכח דכי קא מחבט מעשרה הוא דקא מחבט אלא מתני' דקתני מה בור שהוא כדי להמית י' טפחים אף כל שיש בו כדי להמית י' טפחים בשיתא נמי סגיא אמרי מתני' דאיגנדר לבור:

מתני' [ה]בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו [ו]השני חייב: **גמ'** אמרי בור של שני שותפין היכי משכחת לה הניחא אי סבירא לן כר"ע [ז]דאמר בור ברשותו חייב משכחת לה בחצר של שניהם ובור של שניהם והפקירו רשותן ולא הפקירו בורן אלא אי סבירא לן בור ברשותו פטור היכי משכחת לה דחייב עליה ברה"ר וברה"ר בור של שני שותפין היכי משכחת לה אי דשוו שליח תרוייהו ואמרי ליה זיל כרי לן ואזל כרה להו [ט] [ט][ו]אין שליח לדבר עבירה ואי דכרה האי חמשה והאי חמשה נסתלקו להו מעשה ראשון הניחא לרבי ולנזקין היכי משכחת לה אלא לרבי ולמיתה ולרבנן בין למיתה בין לנזקין היכי משכחת לה אמר רבי יוחנן בגון שעקרו שניהן חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה מאי רבי ומאי רבנן דתניא [ו]אחר החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה האחרון חייב רבי אומר אחר אחרון למיתה ואחר שניהם לנזקין מאי טעמא דרבנן דאמר קרא [3]כי יפתח וכי יכרה [ו]אם על פתיחה חייב על כריה לא כל שכן אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון ורבי אמר לך הנהו מיצרך צריכי כדאמרינן ורבנן נמי מיצרך צריכי אלא היינו טעמא דרבנן אמר קרא כי יכרה איש בור אחד ולא שנים ורבי ההוא מיבעי ליה [ט] [ט][ו]כי יכרה איש בור ולא שור בור ורבנן תרי איש בור כתיבי ורבי [ט]איידי דכתב האי כתב האי וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא לא סלקא דעתך דאמר קרא [4]והמת יהיה לו ההוא דקא עביד מיתה והאי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא [י]דאמר רבא [יא]שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו אמרי ולאו ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן: ת"ר [ח]אחד החופר בור עשרה ובא אחר והשלימה לכ' ובא אחר והשלימה לשלשים כולן חייבין ורמינהו אחד החופר בור עשרה ובא אחר וסייד וכייד האחרון חייב לימא

אמרי אין הבל למיתה בו'. והמקשה היה סובר לענין חבטה שייך שפיר לומר חבטה למיתה אבל יש חבטה לנזקין אבל לענין הבל היה סובר למיתה יש הבל למיתה אבל לנזקין ולפי זה אין הבל למיתה לנזקין נמי אין הבל: **נעביד** פחותה מעשרה. והשתא מדמה טריפות לחדש לטריפות דבהמה וכן גחלו טריפות (חולין דף מג. ושם) ומייתי לה מחיוב וקשה לר"ת דמחלק ביניהם[ט]:

בור של שני שותפין היכי משכחת לה. ולפ"ז צריך למימר שהפקירו רשותן וכותן לפטור לכולי עלמא כדפריכית בהמניח (לעיל דף כח: ושם) ולפ"ז צריך למימר כגון שחפר זה עשרה וזה עשרים למחר לקמן לכולם חייבין לפטור בשביל שחפר זה עשרה:

האחרון חייב. דוקא הוא שבשיל מיתה שלא היה מתחילה אבל לחפון ד' וזה ט' כולם חייבין בנזקין כמו זה י' וזה עשרים:

בור י' ובא אחר והשלימו לעשרים. [ט]והוא הדין לי"ח למאי דפריך עלה מסייד וכייד ומאני הא לרבי והא לרבנן:

שלח

תורה אור השלם

1. לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְיָ:
ויקרא יט יח
2. כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ:
דברים כב ח
3. וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר:
שמות כא לג
4. בְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ:
שמות כא לד

מוסף רש"י

בית הסקילה היה גבוה שתי קומות. ומפילו משם לארץ (סנהדרין מה.). וקומה שלו. שהיה מפילו מעומד ולא מיושב (שם). מיתה יפה. שיעמוד מכר (שם). אין שליח לדבר עבירה. אין שליח שמוש שלוחו, שלא הכי הוא כעושה מלאכתו (קדושין מב:). דאמור לקלקל רס"ל (לקמן נג.). **האחרון חייב.** בין מת בו השור בין החזק, ושעמד מפרש לקמן מקלקלי (לעיל י.). **אחר אחרון למיתה.** אם מת השור כלום, דעי' טפחים אין בהם כדי להמית (שם). **אחר שניהן לנזקין.** לאם החזק השור ולא מת יצלמו בין שניהם (שם). **אם על פתיחה חייב.** שאפכו אחר וכסהו וכא אחר וגילהו (לעיל מט:). **ולא שור בור.** ולא כי יכרה שור בור (לעיל יט: מח.). **שור פסולי המוקדשין.** שנפלה, דקרינן ביה שור רעהו אחר שפלאו (לקמן נג:). **במי שהמת שלו.** שיכול לומכור הגבילה, יצא זה שאף על פי שנפלה טעון קבורה, דאמרינן גבי פסולי המוקדשין שנפלו במק' בכורות בפרק שני (טו.) מזבח ולא ניזה בשר ולא מלב ולכלת ולא לכלבים (לקמן נג:).

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ל"ש כי יכי ואם כאחק כו כ"ל: (ז) שם ממנו ולא לתוכו כ"ל וכו' ונופל מתוכה וכו' ונופל מתוכו: (ח) רש"י ד"ה שור פסולי וכו' של כהן (דקרי"ת ביה שור רעהו) תמ"מ וי"ב עיין רס"ו לקמן דף נג ע"ב:

גליון הש"ס

גמרא אין שליח לדבר עבירה. עיין במ"ל פ"ג מהלכות רוצח הלכה ג וכטורי אבן מגיהם דף י ד"ה וכי זה מוקמ: **שם** בי יכרה איש בור ולא שור בור. לעיל דף יט ע"ב: **תוס'** ד"ה בור ר' וכו' וה"ה ל"א. עיין לעיל דף י ע"ב תוס' ד"ה מאי קמיבעי:

רבינו חננאל

מתני'. בור של שני שותפין ועבר עליו הראשון ולא כיסהו כולי. וקשי' לן בור של שני שותפין היכי משכחת לה, שהניחא אי סבירא לן בור ברשותו חייב, משכחת לה בחצר של שניהם והפקירו רשותם ולא הפקירו בורם. אלא אי סבירא לן בור ברשותו פטור, ואינו חייב אלא בור ברשות הרבים, היכי משכחת לה. ואוקמה ר' יוחנן כגון שעקרו שנים חוליא בבת אחת והשלימוה לעשרה. **מאי רבי ומאי רבנן** דתניא אחד חפר בור תשעה טפחים ובא אחד והשלימו לעשרה האחרון חייב, רבי אומ' אחר אחרון למיתה אחר שניהם לנזקין, מאי טעמא דרבנן דכתיב כי יכרה איש בור, איש אחד ולא שנים וכתיב נמי כי יפתח איש, אנשים ולא שוורים, ומדכתיב והמת יהיה לו לחיובי בתרא דקא עביד מיתה הוא דאתא. ובא אחד וסייד וכייר, אחרון חייב.

נא א מיי' פע"ז מהל' סנהדרין הל' ג סמג עשין קנ:
נב ב מיי' פי"ל מהל' רוצח הלכה ג סמג עשין עט טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף ד:
נג ג ד טוש"ע י"ד סי' נח סעיף ג ועי' בב"מ פ"ט מהלכות שכירות הלכה ח:
נד ה מיי' פי"ב מהל' מזיק ממון הלכה ז סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי' מי סעיף כה:
נה ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הל' ג טוש"ע ח"מ שם סעיף ח:
נו ז מיי' פי"ב מהלכות מזיק ממון הלכה ח:
נז ח מיי' שם הל' יג סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי' מי סעיף יד: